

Tolkemonitor LOV for rapporteringsåret 2024

2025

INTEGRERINGS- OG MANGFOLDSDIREKTORATET (IMDI)

OPPDRAKSGIVER: Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)

RAPPORTNUMMER: R-1022484-3

RAPPORTENS TITTEL: Tolkemonitor LOV for rapporteringsåret 2024

ANSVARLIG KONSULENT: Jonas Rusten Wang

KVALITETSSIKRET AV: Martin A. Nome

DATO: 01.06.2025

Innhold

1	Introduksjon.....	7
1.1	Bakgrunnen for Tolkemonitor LOV.....	7
1.2	Rapportens innhold	8
1.3	Avgrensinger.....	8
2	Datagrunnlag og metode.....	9
2.1	Beskrivelse av metode for å måle etterlevelse av § 4 om forbud mot bruk av barn som tolk, § 6 om offentlige organers ansvar for å bruke tolk og § 12 om tilsyn	9
2.2	Innsamling av statistikk for måling av § 7.....	9
2.3	Innsamling og vurdering av retningslinjer (for måling av § 9).....	11
3	Etterlevelse av § 4 om forbud av barn som tolk og § 6 om ansvar for å bruke tolk	15
3.1	§ 4 om forbud mot bruk av barn som tolk.....	15
3.2	§ 6 om offentlige organers ansvar for å bruke tolk.....	15
4	Etterlevelse av § 7 om ansvaret for å bruke kvalifisert tolk.....	17
4.1	Bakgrunn	17
4.2	Resultat	18
5	Etterlevelse av § 9 retningslinjer for bestilling og bruk av tolk	22
5.1	Bakgrunn	22
5.2	Resultat	23
5.3	Resultatet sammenliknet med tidligere år	26
6	Etterlevelse av § 12 om tilsyn	27
6.1	Bakgrunn	27
6.2	Resultat	27
7	Anbefalinger til videre arbeid.....	29
7.1	Veiledning av offentlige organer som ikke har retningslinjer i henhold til § 9.....	29
7.2	Øke oppmerksomheten hos tilsynsorganer knyttet til tolkeloven.....	29
7.3	Forsterking av veiledningsinnsats knyttet til organisering og kjøp av tolketjenester.....	29
7.4	Tilstrekkelig studieplasser ved tolkeutdanningene.....	29

Sammendrag på norsk

Formålet med Tolkemonitor LOV-rapportene er å beskrive etterlevelsen av tolkeloven og følge utviklingen i etterlevelsen over tid. Denne rapporten handler om etterlevelsen av fem av tolkelovens paragrafer, og gjelder for rapporteringsåret 2024.

Tolkeloven § 7 pålegger offentlige organer å bruke kvalifisert tolk når det er nødvendig for å ivareta rettssikkerhet og yte forsvarlig hjelp og tjeneste.

Andelen tolkeoppdrag gjennomført med kvalifisert tolk har vært økende i flere år, og har økt fra 48 prosent i 2020 til 70 prosent i 2024. Økningen de siste to årene har vært imidlertid vært ganske liten, noe som tilsier at man ikke kan forvente store endringer i denne andelen framover. De ulike sektorenes bruk av kvalifiserte tolker ser ut til å være relativt stabil. Offentlige virksomheter som formidler i egen regi, er de som lykkes best med å bruke kvalifisert tolk.

Tolkeloven § 9 pålegger offentlige organer som jevnlig bruker tolk å ha retningslinjer for tolking. Undersøkelsen viser at 15 prosent av de offentlige organene har retningslinjer som tilfredsstillende tolkelovens krav til hva slike retningslinjer skal inneholde. Tallene for 2022 og 2023 var tilsvarende. 52 prosent har retningslinjer som kun delvis tilfredsstillende kravene, mens 33 prosent ikke har retningslinjer for bruk av tolk overhodet, eller ikke oppfyller et eneste av kravene tolkeloven stiller. Også disse tallene er tilnærmet like tilsvarende tall for 2022 og 2023, og ingen positiv endring fra foregående år kan påvises. Det er behov for forsterket innsats hos offentlige organer for å sikre etterlevelse av tolkelovens krav til retningslinjer.

Det ble i 2024 ikke gjennomført tilsyn med spesifikke bestemmelser i tolkeloven. Likevel var det elleve tilsyn som belyste hvorvidt tolk ble brukt ved behov og to tilsyn som belyste rutiner for bruk av tolk, uten at tilsynene viste til tolkeloven. Det ville være en fordel om de som utfører tilsyn, slik som statsforvalterne og revisjonsenhetene, refererte til tolkelovens bestemmelser når de likevel belyser bruk av tolk. Slik henvisning er egnet til å trekke tilsynsobjektene oppmerksomhet til tolkeloven og kravene som følger av den.

Čoahkkáigeassu sámegillii

Tolkemonitor LOV-raporttaid ulbmil lea govvidit dulkonlága čuovvoleami ja čuovvut čuovvoleami ovdáneami áiggi mielde. Dát raporta guoskkaha dan movt vihtta paragrafa lágas leat čuovvoluvvon, ja gusto reporterenjahkái 2024.

Dulkonlága § 7 geatnegahtta almmolaš orgánaid geavahit gelbbolaš dulkkaid go lea dárbu áimmahuššan dihte riektesihkarvuođa ja fállan dihte bealuštahti veahki ja bálvalusaid.

Oassi dulkonbargguin mat čađahuvvojit gelbbolaš dulkkaiguin lea lassánan mánga jagi, ja lea lassánan 48 proseanttas 2020:s 70 prosentii 2024:s. Muhto guokte manemus jagi lassáneapmi lea almmatge leamaš oalle unni, mii muitala ahte ii sáhte vuordit dán oasi ollu rievdat ovddas guvlui. Gelbbolaš dulkkaid geavaheapmi almmolaš orgánain orru leamen oalle dásset. Almmolaš doaimmat mat ieža gaskkustit, leat dat main lihkostuvvet buoremusat gelbbolaš dulkkaid geavahemiin.

Dulkonlága § 9 geatnegahtta ahte almmolaš orgánain mat jeavddalaččat geavahit dulkka, galget leat dulkonnjuolggadusat. Iskkadeapmi čájeha ahte almmolaš orgánain lea 15 proseanta main leat njuolggadusat mat ollašuhttet dulkonlága gáibádusaid dákkár njuolggadusaid sisdollui. Jagiid 2022 ja 2023 logut ledje seammaláganat. Lea 52 proseanta main leat njuolggadusat mat dušše muhtun muddui ollašuhttet gáibádusaid, ja 33 proseanta main eai fas leat njuolggadusat dulkkaid geavaheami várás obanassiige, dahje eai ollašuhte ovttaga dain gáibádusain mat leat mearriduvvon dulkonlágas. Dát logut leat maid sullii seammaláganat go go jagiid 2022 ja 2023 vástevaš logut, ja ii čájehuvvo guđegelágan posiitiiva rievdan ovddit jagi ektui. Lea dárbu ahte almmolaš orgánat nannejit ánggiruššama sihkkarastin dihte dulkonlága njuolggadusaid čuovvoleami.

2024:s ii čađahuvvon bearráigeahčču dihto mearrádusain dulkonlágas. Dattetge ledje ovcci bearráigeahču mat čalmmustahtte geavahuvvui go dulka go dárbbášuvvui ja guokte bearráigeahču mat čalmmustahtte dulkageavaheami rutiinnaid, almmá ahte bearráigeahčut čujuhedje dulkonláhkii. Livččii ovdamunni jus sii geat čađahit bearráigeahču, nugo stáhtahálddašeaddjit ja revisuvdnaovttadagat, čujuhivčče dulkonlága mearrádusaide go dattetge čalmmustahttet dulkageavaheami. Dákkár čujuheapmi dagahivččii ahte almmolaš orgánat mat bearráigeahččojuvvjit bijaše fuomášumi dulkonláhkii ja gáibádusaide mat das leat.

Summary in English

The purpose of the Tolkemonitor LOV interpreting reports is to describe compliance with the Norwegian Interpreting Act and monitor trends in compliance over time. This report focuses on compliance with five sections set out in the Norwegian Interpreting Act and applies to the 2024 reporting year.

Section 7 of the Norwegian Interpreting Act requires public bodies to use qualified interpreters as necessary to maintain legal safeguards and provide adequate assistance and service.

The proportion of interpreting assignments carried out using qualified interpreters has increased for several years, from 48 per cent in 2020 to 70 per cent in 2024. Nevertheless, the increase over the last two years has been relatively minor, which indicates that we cannot expect any major changes going forward. The use of qualified interpreters appears to be relatively stable in the various sectors. Public bodies responsible for their own communication are most successful in the use of qualified interpreters.

Section 9 of the Norwegian Interpreting Act requires public bodies that regularly use interpreters to have interpreting guidelines in place. The survey finds that 15 per cent of public bodies have guidelines in place that satisfy the requirements set out in the Norwegian Interpreting Act concerning the content of such guidelines. The figures for 2022 and 2023 were similar. 52 per cent have guidelines that partially satisfy the requirements, while 33 per cent do not have any guidelines in place for the use of interpreters or do not satisfy a single requirement set out in the Norwegian Interpreting Act. These figures are also virtually the same as for 2022 and 2023 and no positive change from the preceding years can be seen. There is a need for enhanced efforts on the part of public bodies to ensure compliance with the guideline requirements set out in the Norwegian Interpreting Act.

No supervisory activities relating to specific provisions set out in the Norwegian Interpreting Act were conducted in 2024. Nevertheless, 11 supervisory activities highlighted whether interpreters were used as necessary and two supervisory activities highlighted procedures relating to the use of interpreters, without supervisory activities making any reference to the Norwegian Interpreting Act. It would be advantageous if those who conduct supervisory activities, such as county governors and auditors, referenced the provisions set out in the Norwegian Interpreting Act when highlighting the use of interpreters. Such references would be suitable for drawing the supervised entities' attention to the Norwegian Interpreting Act and the requirements arising from the act.

ملخص باللغة العربية

الهدف من تقارير "Tolkemonitor LOV" هو وصف مدى الالتزام بقانون الترجمة الشفوية (tolkeloven) ومتابعة تطور هذا الالتزام بمرور الوقت. يتناول هذا التقرير مدى الالتزام بخمسة مواد من قانون الترجمة الشفوية، وهو يتعلق بسنة 2024.

تنص المادة 7 من قانون الترجمة الشفوية على إلزام الجهات العامة باستخدام مترجم شفوي مؤهل عندما يكون ذلك ضرورياً لحماية الضمانات القانونية وتقديم المساعدة والخدمة بشكل سليم.

لقد ارتفعت نسبة مهام الترجمة المنفذة بواسطة مترجمين مؤهلين على مدى عدة سنوات، حيث ارتفعت من 48% في عام 2020 إلى 70% في عام 2024. إلا أن الزيادة خلال السنتين الأخيرتين كانت محدودة نسبياً، مما يشير إلى أنه لا يمكن توقع تغييرات كبيرة في هذه النسبة مستقبلاً. استخدام القطاعات المختلفة للمترجمين المؤهلين يبدو مستقراً نسبياً. وتُعد الجهات العامة التي تنظم خدمات الترجمة داخلياً هي الأكثر نجاحاً في استخدام المترجمين المؤهلين.

تنص المادة 9 من قانون الترجمة الشفوية على إلزام الجهات العامة التي تستخدم المترجمين بشكل منتظم بوضع إرشادات خاصة بالترجمة. وتُظهر الدراسة أن 15% من الجهات العامة لديها إرشادات تفي بمتطلبات القانون لما يجب أن تتضمنه تلك الإرشادات. وكانت النسب في عامي 2022 و2023 مماثلة. كما أن 52% من الجهات العامة لديهم إرشادات تفي جزئياً فقط بالمتطلبات، في حين أن 33% لا يملكون أية إرشادات لاستخدام المترجم الشفوي، أو لا يستوفون أي من المتطلبات المنصوص عليها في القانون. وهذه الأرقام أيضاً قريبة من تلك التي سُجلت في عامي 2022 و2023، ولا يمكن رصد أي تحسن إيجابي فيما يخص الأعوام السابقة أيضاً. ومن الضروري بذل جهد أكبر من قبل الجهات العامة لضمان الالتزام بمتطلبات قانون الترجمة الشفوية بخصوص الإرشادات.

لم يتم في عام 2024 إجراء رقابة محددة على مواد معينة من قانون الترجمة الشفوية. ومع ذلك، تم تنفيذ أحد عشر عملية رقابة سلطت الضوء على ما إذا كان يُستخدم مترجم عند الحاجة، بالإضافة إلى رقابتين تناولتا إجراءات استخدام المترجم، دون أن تشير هذه الرقابات إلى قانون الترجمة الشفوية. ومن الأفضل أن تقوم الجهات المنفذة للرقابة، مثل محافظتي الدولة وولايات التدقيق، بالإشارة إلى مواد قانون الترجمة الشفوية عند تناولها بالفعل لموضوع استخدام المترجم، لأن مثل هذه الإشارة من شأنها أن تلفت

1 Introduksjon

Denne rapporten beskriver etterlevelsen av utvalgte paragrafer av tolkeloven i 2024. Tolkeloven trådte i kraft 1. januar 2022, og en tilsvarende rapport har blitt skrevet for rapporteringsårene 2022 og 2023.

Tolkeloven gir bestemmelser om offentlige organers ansvar for bruk av tolk. I forbindelse med at loven skulle tre i kraft hadde IMDi behov for kvalitetssikrede data om implementeringen av loven og offentlige organers etterlevelse av bestemmelsene. IMDi har fått i oppdrag fra Kunnskapsdepartementet å gjennomføre jevnlige undersøkelser av offentlige organers språkbehov og etterlevelse av tolkeloven. Den første versjonen av denne undersøkelsen ble gjennomført for rapportåret 2021, og er å regne som en nullpunktsmåling.

Tolkemonitor består av to deler: Tolkemonitor LOV og Tolkemonitor SPRÅK. Samlet skal de to delene gi informasjon om i hvilken grad lovbestemmelsene i tolkeloven implementeres og etterleves av offentlige organer, og hvor stort offentlige organers behov er for tolking på ulike språk, samt hvilke språk som bør prioriteres til ulike kvalifiseringstilbud i tolking. Tolkemonitor LOV og Tolkemonitor SPRÅK danner til sammen grunnlag for politikkutviklingen på tolkefeltet og utviklingen av et treffsikkert kvalifiseringstilbud i tolking.

Tolkemonitor LOV undersøker ulike offentlige organers rutiner og etterlevelse av krav og bestemmelser angitt i tolkeloven. Funn fra Tolkemonitor LOV skal danne grunnlag for IMDis veiledning av offentlige organer i etterlevelsen av tolkeloven, og IMDis veiledning av tilsynsmyndighetene, som skal føre tilsyn med offentlige organers etterlevelse av tolkeloven.

Tolkemonitor SPRÅK skal gi oppdatert kunnskap om offentlig sektors behov for tolketjenester innen ulike språk. Dette omfatter å vurdere hvor behovet for tolketjenester er størst, og innenfor hvilke språk det burde prioriteres å utdanne flere tolker. Delprosjektet skal gi en oversikt over behov for kvalifiseringstilbud i tolking, med utgangspunkt i dagens tilgang på kvalifiserte tolker og hvilke kvalifikasjonsnivåer de har. I tillegg vil delprosjektet beskrive bruk av fjerntolking for å skaffe et grunnlag for målrettede tiltak på tolkeområdet.

Agenda Kaupang har utarbeidet Tolkemonitor LOV-rapporter for 2021, 2022 og 2023, og vil også utarbeide tilsvarende rapporter for rapporteringsårene 2025–2026.

1.1 Bakgrunnen for Tolkemonitor LOV

Tolkemonitor LOV for 2024 er gjennomført med utgangspunkt i et arbeid Agenda Kaupang og Oslo Economics gjorde høsten 2021, hvor det ble utarbeidet forslag til indikatorer og datafangst om etterlevelse av tolkeloven. Resultatet av dette arbeidet ble en rapport som redegjorde for mulige indikatorer.¹

Rapporten «Indikatorer for tolkeloven» angir hvilke av tolkelovens paragrafer som er aktuelle for indikatorer, og hvordan arbeidet med å utarbeide indikatorene foregikk. I tillegg beskriver rapporten den enkelte indikator. Indikatorene som er relevante for 2024 vil bli gjengitt i kapitlene nedenfor. Rapportene fra 2021 med oversikt over indikatorene er tilgjengelig på IMDis nettsider.²

¹ [Agenda Kaupang \(2021\) Indikatorer for tolkeloven](#)

² [IMDi.no Indikatorer for tolkeloven](#)

1.2 Rapportens innhold

Denne rapporten inneholder data for rapporteringsåret 2024. Tolkeloven trådte i kraft 1. januar 2022, hvilket betyr at funnene beskriver etterlevelse av tolkeloven i dens tredje virkeår.

Denne rapporten omtaler tolkeloven §§ 4, 6, 7, 9 og 12:

- ▶ § 4 stiller krav til at offentlige organer ikke skal bruke barn til tolking eller formidling av informasjon.
- ▶ § 6 handler om offentlige organers ansvar for å bruke tolk. Offentlige organer er blant annet pliktig til å bruke tolk når det er nødvendig for å ivareta hensynet til rettssikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste.
- ▶ § 7 stiller krav til ansvaret for å bruke tolk som er kvalifisert, og peker på kravene som gjelder for kvalifikasjon i Nasjonalt tolkeregister.
- ▶ § 9 omhandler offentlige organers plikt til å ha retningslinjer for bestilling og bruk av tolk. Retningslinjene skal være tilpasset organets egenart, og kravet gjelder organer med jevnlig behov for tolking.
- ▶ § 12 stiller krav til at statlige og kommunale organer som gjennomfører tilsyn også skal føre tilsyn med om tolkeloven §§ 4 og 6 til 9 oppfylles.

1.3 Avgrensinger

IMDi har skissert følgende avgrensinger for arbeidet:

- ▶ Tolkemonitor gjelder kun offentlige organers bruk av tolk, jf. tolkeloven § 2 om virkeområde. Det innebærer at for eksempel bruk av tolk i privat næringsliv eller internasjonale samarbeidsfora ikke omfattes av undersøkelsen.
- ▶ Arbeidet skal omfatte offentlige organers behov for tolking på urfolksspråk, nasjonale minoritetsspråk, tolking for døve, døvblinde og hørselshemmede, samt nyere minoritetsspråk.

Målgruppen for arbeidet, og denne rapporten, inkluderer IMDi, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, utdanningsinstitusjoner, offentlige organer, tolkeformidlingstjenester, tolker og minoritetsspråklige innbyggere.

2 Datagrunnlag og metode

Datagrunnlaget i Tolkemonitor LOV 2024 kommer i hovedsak fra disse kildene:

- ▶ Innsamlet statistikk
- ▶ Innsamlede retningslinjer
- ▶ Tilsynskalenderen, forvaltningsrevisjonsregisteret og Riksrevisjonens rapporter

Fremgangsmåten for innsamling, bearbeiding og analyse av disse dataene er beskrevet i det videre kapittelet.

2.1 Beskrivelse av metode for å måle etterlevelse av § 4 om forbud mot bruk av barn som tolk, § 6 om offentlige organers ansvar for å bruke tolk og § 12 om tilsyn

Vi presenterer resultater for følgende indikatorer på etterlevelse av §§ 4, 6 og 12:

- ▶ *Tilsyn som avdekker bruk av barn som tolk*
- ▶ *Tilsyn som avdekker underforbruk av tolk*
- ▶ *Antall statlige tilsyn med tolkeloven*
- ▶ *Antall kommunale forvaltningsrevisjoner med tolkeloven*

Datagrunnlaget for de fire indikatorene er tilsyns- og revisjonsrapporter fra 2024. Vi har 1) søkt gjennom alle Riksrevisjonens rapporter, 2) sjekket Tilsynskalenderens oversikt over tilsyn med hjemmel i tolkeloven, 3) søkt gjennom alle statsforvalternes rapporter og 4) søkt gjennom de kommunale forvaltningsrevisjonene.³

I tilfeller der vi fant at et tilsyn hadde belyst enten bruk av barn som tolk eller hvorvidt tolk ble brukt ved behov, leste vi rapportens beskrivelse og registrerte om funnene indikerte etterlevelse eller brudd med kravene.

For å finne statlige tilsyn og kommunale forvaltningsrevisjoner som spesifikt viste til tolkeloven, brukte vi søkestrengene «tolkelov*» og «ansvar for bruk av tolk», som begge er egnet til å fange opp eventuelle henvisninger til tolkeloven.

2.2 Innsamling av statistikk for måling av § 7

Det er noen utfordringer med å samle inn data om tolking. Mange forskjellige aktører håndterer dataene, og det er stor variasjon i hvordan oppdrag registreres og kategoriseres. I tillegg er det noen som ikke rapporterer i det hele tatt. Vi har likevel gjort flere tiltak for å sikre at tallene er representative og gir et godt bilde av utviklingen i tolkenes kvalifikasjonsnivå over tid.

Etter at Agenda Kaupang i 2022 laget en rapport for IMDi om datainnsamling og analyse i tolkesektoren, har vi blant annet testet automatisk innhenting av data fra den mest brukte formidlingsløsningen for tolketjenester (WebOfficeOne/Proweb). I tillegg har alle kjente brukere av tolketjenester fått tilsendt et spørreskjema de selv må fylle ut.

Vi har delt tilbydere av tolketjenester i tre hovedgrupper:

1. Private tolkeformidlere

³ <https://www.riksrevisjonen.no/rapporter/> ; <https://tilsynskalender.statsforvalteren.no/> ; <https://www.forvaltningsrevisjon.no/sok/>

2. Kommunale tolketjenester
3. Offentlige aktører som har egne tolkeløsninger

Vi har også innhentet data fra dem som kjøper tolketjenester, for å få et bredere grunnlag.

Dataene om kvalifikasjonsnivå for 2024 bygger på:

- Én privat tolkeformidler (fire har rapportert på andre parametere som antall oppdrag, språk og modalitet)
- Ni kommunale tolketjenester⁴
- Åtte offentlige aktører med egenregi-løsninger, herunder tolketjenesten ved Nav hjelpemiddelsentral (tolking til døve, hørselshemmede og personer med kombinert syns- og hørselshemming)⁵

For noen formidlere og kjøpere har vi supplert 2024-tallene med tall fra 2023. Vi har også brukt informasjon fra kjøpere til å estimere kvalifikasjonsnivået hos private formidlere, som Sykehusinnkjøp, NAV og politiet. I tillegg har vi brukt den kommunale leverandørdatabasen til å anslå kommunenes kjøp fra private aktører.

Rapporteringen til IMDi er basert på frivillighet, og kvalifikasjonsnivå for oppdragene har vært valgfritt å oppgi i rapporteringsskjemaet. Private tolkeformidlere ønsker normalt ikke å oppgi dette. Derfor er analysene av kvalifikasjonsnivå basert på færre data enn analysene av antall oppdrag og språkfordeling. Sammenlignet med tidligere år har vi i 2023 og 2024 fått mer data fra private formidlere om antall oppdrag og språk, men fortsatt lite om kvalifikasjonsnivå. Dermed vet vi mer om hvor mange oppdrag som gjennomføres, mens anslagene knyttet til tolkenes kvalifikasjoner er noe mer usikre.

Siden vi har data fra én stor tolkeformidler, og flere tolkekjøpere, har vi likevel et grunnlag for å estimere omtrentlig kvalifikasjonsandel. Den største usikkerhetsfaktoren er private tolketjenester til kommunene og til små tolkekjøpere.

Denne rapporten er den første som inkluderer tolkeoppdrag gjennomført av tolketjenesten ved Nav hjelpemiddelsentral (tolking til døve, hørselshemmede og personer med kombinert syns- og hørselshemming) i framstillingen av måloppnåelse knyttet til § 7. Siden NAV ikke har tilgjengelig oppdragsstatistikk fordelt på tolkens kvalifikasjonsnivå er det lagt til grunn at oppdragene fordeles likt mellom de tolkene som er oppført i registeret (295 tolker i kategori B og 29 i kategori D).

2.2.1 Databehandling

Siden vi ikke har data fra alle som tilbyr eller bestiller tolketjenester i Norge, har vi gjort flere beregninger for å anslå størrelsen på markedet og fordelingen av tolkers kvalifikasjonsnivå. Vi har delt dette arbeidet i tre hoveddeler:

Rydding og standardisering

Dataene vi får inn, er ofte ulike i struktur og innhold fordi aktørene bruker egne kategorier, for eksempel ulike navn på språk. Vi har derfor samlet språknavn i én felles liste og knyttet dem til de offisielle navnene i det nasjonale tolkeregisteret. Alle innrapporterte data er også gjennomgått for mulige feil.

⁴ Bergen, Drammen, Kristiansand, Larvik, Oslo, Lørenskog, Trondheim, Grenland, Bydel Stovner

⁵ UDI, UNE, Domstolene, OUS, Lovisenberg, Finnmarkssykehuset, NAVs tolketjeneste for døve, hørselshemmede og døvblinde.

Bearbeiding og justering

For å få mest mulig ut av datagrunnlaget, har vi gjort ulike justeringer. Dette gir bedre innsikt selv når dataene ikke er helt komplette. I analysen skiller vi mellom:

- **Faste størrelser**, som viser jevnt behov for tolk over tid – for eksempel fra kommunale tjenester eller stabile kontrakter.
- **Variable størrelser**, som varierer mer – for eksempel private formidlers aktivitet, som kan svinge med avtaler og etterspørsel.

Ekstrapolering

Vi har ikke data fra alle aktører, men andelen vi har informasjon om, har økt i 2024. Rapporteringen dekker godt offentlige tolketjenester og egenregi-løsninger, men vi har lavere dekning når det gjelder private formidlere. For aktører som ikke har levert data, har vi brukt tall fra tidligere år eller estimert ut fra rapporter fra tolkekjøpere.

2.2.2 Metodiske begrensninger

Rapporten bygger på et utvalg rapporterte tall og ulike metoder for å gjøre dataene sammenlignbare og generalisere dem til hele tolkemarkedet i Norge. Det innebærer en viss usikkerhet, og tallene må derfor tolkes med forbehold.

Den største usikkerheten gjelder kvalifikasjonsnivå fra private tolkeformidlere. Som i tidligere år, var det i 2024 kun én privat aktør som rapporterte om kvalifikasjoner i sine oppdrag. Siden private aktører står for en stor andel av tolkemarkedet, svekker dette datagrunnlagets pålitelighet.

Vi har imidlertid supplert med data fra utvalgte tolkekjøpere, som har informasjon fra sine leverandører, og brukt historiske data der det har vært mulig.

2.3 Innsamling og vurdering av retningslinjer (for måling av § 9)

I indikatoren Agenda Kaupang utviklet i 2021 står det at tilsyn med tolkeloven skal avdekke hvorvidt offentlige organer har retningslinjer som oppfyller lovens krav, og at tilsynsrapportene skal ligge til grunn for vurderingen av måloppnåelsen.

Fra Tolkemonitor LOV 2023, kjenner vi til at ikke gjennomføres mange tilsyn med tolkeloven. Det var dermed ikke grunn til å tro at det hadde blitt gjennomført tilstrekkelig mange tilsyn med tolkeloven i 2024 heller. Av den grunn har vi selv samlet inn retningslinjer for å vurdere etterlevelsen av § 9. Vi har lagt samme datainnsamlingsmetode til grunn for 2024, som for de to foregående årene. Det vil si at vi har kontaktet offentlige organer, og etterspurt deres retningslinjer for tolking, og selv skåret disse i henhold til skjemaet som ble utviklet til Tolkemonitor LOV 2021. Vi mener dette gir et godt bilde av hvor mange offentlige organer som har retningslinjer, og hvorvidt retningslinjene oppfyller lovens krav.

2.3.1 Innsamling av retningslinjer per e-post

Vi har etterspurt retningslinjer fra kommuner, fylkeskommuner, helseforetak og andre statlige organer. Fremgangsmåten for datainnsamlingen er beskrevet under.

Kommuner og fylkeskommuner

Vi etterspurte retningslinjer for tolking fra halvparten av landets kommuner og fylkeskommuner. Denne halvparten ble valgt ut som et tilfeldig utvalg, og er den halvdelen av kommuner og fylkeskommunene i landet, som ikke ble spurt, og var datagrunnlag, for 2023-rapporten. Dette valgte vi for å unngå at de samme kommunene og fylkeskommunene skulle måtte sende inn to år på rad. Forespørselen gikk ut i form av en e-post i januar 2025, hvor de ble spurt om de hadde

retningslinjer for tolking, enten for kommunen som helhet eller for enkeltsektorer, og alle e-poster ble sendt til kommunenes og fylkeskommunenes postmottak. 62 fylkeskommuner og kommuner besvarte vår henvendelse. Tabell 1 oppsummerer av datainnsamlingen.

Tabell 1 Oppsummering av datainnsamling blant kommuner og fylkeskommuner, i antall.

Beskrivelse	2024	2023	2022
Retningslinjer etterspurt per e-post	186	185	366
Ikke besvart	124	112	243
Har svart at de ikke har retningslinjer / har ikke oversendt dokumentasjon på retningslinjer	25	25	45
Har oversendt retningslinjer	37	48	78

Som vist i Tabell 1, henvendte vi oss til 186 kommuner og fylkeskommuner.⁶ 124 av våre henvendelser ble ikke besvart. Blant de 62 som svarte, var det 25 som enten svarte at de ikke hadde retningslinjer, eller som ikke oversendte dokumentasjon på sine retningslinjer. Det er dermed 37 kommuner og fylkeskommuner som har oversendt sine retningslinjer.

Vurderte kommunale og fylkeskommunale retningslinjer

På grunn av rammene for prosjektet gjorde vi et tilfeldig utvalg av de tilsendte retningslinjene som ble vurdert og skåret. For disse kommunene og fylkeskommunene leste og vurderte vi besvarelsen og all tilsendt dokumentasjon. Til sammen vurderte vi 35 tilsendte retningslinjer og svar om retningslinjer fra kommuner og fylkeskommuner.

Helseforetakene

Vi sendte en forespørsel om retningslinjer for tolking til totalt 20 forskjellige helseforetak. Datainnsamlingen er oppsummert i Tabell 2.

Tabell 2 Oppsummering av datainnsamlingen blant helseforetakene, i antall.

Beskrivelse	2024	2023	2022
Retningslinjer etterspurt per e-post	20	20	20
Ikke besvart	10	7	3
Har svart at de ikke har retningslinjer / har ikke oversendt dokumentasjon på retningslinjer	0	0	0
Har oversendt retningslinjer	10	13	17

Under 2022-innsamlingen av retningslinjer fra helseforetakene fikk vi oversendt retningslinjer som var samlet inn til et annet utredningsprosjekt, og disse retningslinjene inngikk i vår vurdering.⁷ I 2023 og 2024 har Tolkemonitor LOV kun basert seg på retningslinjer som er innsendt etter vår forespørsel.

⁶ Norge har 357 kommuner og 15 fylkeskommuner. Vi har valgt å etterspørre retningslinjer fra en tilfeldig valgt halvpart av disse, 7 fylkeskommuner og 179 kommuner.

⁷ Utleveringen av retningslinjer fra det andre utredningsprosjekt til Tolkemonitor LOV ble gjennomført med samtykke fra oppdragsgiver i det andre prosjektet.

Andre statlige virksomheter

45 statlige virksomheter fikk tilsendt en forespørsel per e-post med spørsmål om de hadde retningslinjer. Virksomhetene var skjønnsmessig utvalgt blant departementenes underliggende virksomheter med oppgaver som kan tilsa at de får behov for å bruke tolk.⁸ Av disse 45 statlige virksomhetene var det 26 som besvarte vår henvendelse, jf. Tabell 3.

Tabell 3 Oppsummering av datainnsamlingen fra andre statlige virksomheter, i antall

Beskrivelse	2024	2023	2022
Retningslinjer etterspurt per e-post	45	45	49
Ikke besvart	18	15	13
Har svart at de ikke har retningslinjer / har ikke oversendt dokumentasjon på retningslinjer	17 ⁹	18	23
Har oversendt retningslinjer	10	12	13

⁸ De 45 statlige virksomhetene som fikk forespørselen er: Arbeids- og velferdsdirektoratet, Arbeidstilsynet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Barneombudet, Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad), Diskrimineringsnemnda, Domstolene i Norge, Folkehelseinstituttet, Forbrukerrådet, Forbrukertilsynet, Foreldreutvalget for grunnopplæringen, Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker, Husbanken, Husleietvistutvalget, Internasjonalt reindriftssenter, Klagenemndssekretariatet (KNS), Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker, Konflikt rådene, Kontoret for voldsoffererstatning, Likestillings- og diskrimineringsombudet, Mattilsynet, Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten, Norsk pasientskadeerstatning, Politi- og lensmannsetaten, Politiets sikkerhetstjeneste, Sámediggi / Sametinget, Sivil klareringsmyndighet, Sivilombudet- Stortingets ombud for kontroll med forvaltningen, Skatteetaten, Spesialenheten for politisaker, Statens arbeidsmiljøinstitutt, Statens havarikommisjon, Statens helsetilsyn, Statens jernbanetilsyn, Statens lånekasse for utdanning, Statens sivilrettsforvaltning, Statens undersøkelseskommisjon for helse- og omsorgstjenesten, Statens vegvesen, Statistisk sentralbyrå, Statped, Tolletaten, Trygderetten, Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda.

⁹ Av disse 17 var det 12 etater som ikke hadde brukt tolk i 2024, ikke hadde «jevnlig» bruk av tolk, eller hvis bruk av tolk ikke falt inn under tolkeloven. Disse er derfor ikke tatt med i den videre vurderingen av retningslinjene.

Oppsummering innsamling av retningslinjer

For rapportåret 2024 ble det etterspurt retningslinjer fra 251 offentlige organer. Av dem som svarte, var det 40 som oppgav at de ikke hadde retningslinjer, eller ikke oversendte sine retningslinjer til oss. 57 organer sendte oss sine retningslinjer¹⁰. Vi har oppsummert antall henvendelser og svar i Tabell 4.

Tabell 4 Oppsummering av datainnsamling fra alle offentlige organer, i antall

Beskrivelse	2024
Retningslinjer etterspurt på e-post	251
Ikke besvart	153
Har svart at de ikke har retningslinjer / har ikke oversendt dokumentasjon på retningslinjer	41
Har oversendt retningslinjer	57

Noen av de spurte offentlige organene som svarer at de ikke har retningslinjer, har antakelig ikke hatt jevnlig bruk av tolk. Etter tolkeloven trenger heller ikke disse å ha retningslinjer. På den annen side er det offentlige organer som trolig burde hatt retningslinjer blant de som svarer at de ikke har det.

Våre forespørsler til de offentlige organene er å anse som innsynskrav. Offentleglova § 29 sier at innsynskrav skal «avgjerast utan ugrunna opphald».¹¹ Ifølge Sivilombudsmannens innsynsguide betyr dette at «Innsynskrav skal avgjøres uten ugrunnet opphold. Dette betyr så snart som praktisk mulig. De fleste innsynskrav er såpass enkle at de bør kunne avgjøres samme dag som de er mottatt».¹² På tross av dette kravet var det totalt 153 offentlige organer som, etter flere måneder, ikke hadde besvart vår forespørsel. Dette er en økning fra 2023, da 134 organer ikke svarte.

Vi utelukker ikke at noen offentlige organer velger ikke å besvare vår henvendelse om retningslinjer fordi de ikke har slike retningslinjer. Hvis dette stemmer, kan andelen offentlige organer som ikke har retningslinjer, være større enn det som fremkommer i dette kapittelet.

¹⁰ Tilsvarende tall i 2023 var 73.

¹¹ Lovdata.no: Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova), kap. 4

¹² Innsynsguiden - Sivilombudet Hvor raskt må kravet behandles?

3 Etterlevelse av § 4 om forbud av barn som tolk og § 6 om ansvar for å bruke tolk

3.1 § 4 om forbud mot bruk av barn som tolk

I tolkeloven § 4 står det:

Offentlige organer skal ikke bruke barn til tolking eller annen formidling av informasjon.

Unntak kan gjøres når det er nødvendig i nødssituasjoner eller i tilfeller der det ut fra hensynet til barnet og omstendighetene for øvrig må ansees forsvarlig.¹³

3.1.1 Resultat

Indikatoren til tolkeloven § 4 er *Tilsyn som avdekker bruk av barn som tolk*.

Vi har ikke funnet tilsyn som undersøkte hvorvidt barn ble brukt som tolk, gjennomført i 2024. Det innebærer at vi ikke har grunnlag for å beregne andel tilsyn som avdekker bruk av barn som tolk. Resultatet er det samme som i 2022. Tabell 5 oppsummerer resultatene.

Tabell 5 Tilsyn som avdekker bruk av barn som tolk, 2022–2024.

	2024	2023	2022
Antall tilsyn med bruk av barn som tolk	0	≥ 1	0
Hvorav antall tilsyn som avdekket bruk av barn som tolk	-	1	-
Andel tilsyn som avdekket bruk av barn som tolk	-	≤ 100 %	-

Kommentarer til resultatene

For å komme frem til resultatet for 2024, har vi 1) søkt gjennom alle Riksrevisjonens rapporter fra 2024, 2) sjekket om Tilsynskalenderen viser noen tilsyn med hjemmel i tolkeloven i 2024, 3) søkt gjennom statsforvaltners rapporter fra gjennomførte tilsyn i 2024, og 4) søkt gjennom kommunale forvaltningsrevisjonsrapporter fra 2024.¹⁴

Det er vår vurdering at det fortsatt bør rettes oppmerksomhet mot problemstillinger rundt bruk av barn som tolk, både i offentlige organer og myndighetene som fører tilsyn med dem.

3.2 § 6 om offentlige organers ansvar for å bruke tolk

I tolkeloven § 6 står det:

Offentlige organer skal bruke tolk når det følger av lov. I tilfeller der plikt til å bruke tolk ikke er regulert i annen lov, skal offentlige organer bruke tolk når det er nødvendig for å ivareta hensynet til retts-sikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste. I vurderingen av om bruk av tolk er nødvendig, skal

¹³ Lovdata.no: Lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven) kap. 1

¹⁴ <https://tilsynskalender.statsforvalteren.no/> ; <https://www.forvaltningsrevisjon.no/sok/>

det blant annet legges vekt på om samtalepartene kan kommunisere forsvarlig uten tolk, og på sakens alvorlighet og karakter.

Når et offentlig organ ellers er i kontakt med personer som ikke kan kommunisere med organet på norsk, bør organet vurdere å bruke tolk.¹⁵

3.2.1 Resultat

Indikatorene til tolkeloven § 6 er *Relative utgifter til tolk* og *Tilsyn som avdekker underforbruk av tolk*. Datagrunnlaget for å beregne *Relative utgifter til tolk* for 2024 vil bli tilgjengelig i løpet av høsten 2025. Vi vil derfor publisere resultatene i en egen rapport høsten 2025. Nedenfor omtaler vi den tilsynsbaserte indikatoren, det vil si *Tilsyn som avdekker underforbruk av tolk*.

Ved å søke gjennom Riksrevisjonens rapporter fra 2024, Tilsynskalenderen, statsforvaltnernes rapporter fra gjennomførte tilsyn i 2024 og kommunale forvaltningsrevisjonsrapporter fra 2024, fant vi elleve rapporter som belyste hvorvidt tolk ble brukt ved behov. Ti av disse var tilsyn som statsforvalterne eller Helsetilsynet hadde utført. Én var en kommunal forvaltningsrevisjon.

To av de elleve rapportene hadde funn som tilsa at det var et underforbruk av tolk. Det utgjør 18 prosent av tilsynene. Tabell 6 oppsummerer resultatene.

Tabell 6 Tilsyn som avdekker underforbruk tolk, 2022–2024

	2024	2023	2022
Antall tilsyn med bruk av tolk	11	≥ 2	0
Hvorav antall tilsyn som avdekket manglende bruk av tolk	2	1	-
Andel tilsyn som avdekket manglende bruk tolk	18 %	50 % ±	-

Resultatene innebærer at det var ni av elleve tilsyn som fant tilfredsstillende bruk av tolk. Tilsynene handlet om tjenester slik som NAVs økonomiske rådgivning, særskilt språkopplæring i skolen, og individuell tilpasning av introduksjonsprogrammet. De retter oppmerksomhet mot betydningen av god kommunikasjon for å ivareta rettssikkerhet og yte forsvarlig hjelp og tjeneste. Tilsynene viser til intervjuer med ansatte og gjennomgang av rutiner og enkelte saksmapper som grunnlag for konklusjonen om at tjenestene brukte tolk ved behov.

Kommentarer til resultatene

Når en i 18 prosent av tilsynene finner manglende bruk av tolk, er det vår vurdering at det fortsatt bør rettes oppmerksomhet mot problemstillinger rundt tilstrekkelig bruk av tolk, både i offentlige organer og myndighetene som fører tilsyn med dem.

¹⁵ [Lovdata.no: Lov om offentlige organers bruk av tolk mv. \(tolkeloven\) kap. 2](#)

4 Etterlevelse av § 7 om ansvaret for å bruke kvalifisert tolk

Andelen tolkeoppdrag som blir gjennomført ved hjelp av kvalifiserte tolker har de siste årene gradvis blitt høyere. Andelen oppdrag med kvalifiserte tolker totalt sett var 68 prosent 2024, sammenlignet med 48 prosent i 2020. I tillegg har de kvalifiserte tolkene høyere nivå enn tidligere.

4.1 Bakgrunn

Tolkelovens § 7 fastslår at:

Når et offentlig organ har plikt til å bruke tolk etter § 6 første ledd andre punktum, skal det brukes kvalifisert tolk. Det samme gjelder når plikten til å bruke tolk er regulert i annen lov, dersom bruk av tolk er nødvendig for å ivareta hensynet til rettssikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste, jf. § 6 første ledd tredje punktum.

Kravet om å bruke kvalifisert tolk i første ledd kan fravikes når det ikke er forsvarlig å vente til en kvalifisert tolk er tilgjengelig, når det er nødvendig i nødssituasjoner, eller når andre sterke grunner tilsier det.

Med kvalifisert tolk menes en tolk som oppfyller kravene til å bli oppført i Nasjonalt tolkeregister, jf. § 17.

Departementet kan gi forskrift om godkjenning av tolker med yrkeskvalifikasjoner fra annen stat, jf. yrkeskvalifikasjonsloven.

Fram til 31. desember 2026 er det dispensasjon fra kravet om å bruke kvalifisert tolk. Kongen kan gi forskrift om forlengelse av dispensasjonen.¹⁶

Agenda Kaupang har undersøkt hvor godt denne paragrafen følges ved å se på andelen oppdrag som gjennomføres av tolker med ulike kvalifikasjonsnivåer i det aktuelle språket. For å få en bedre forståelse av hvordan kravet om bruk av kvalifisert tolk blir fulgt, har vi delt opp tallene etter sektor og hvilken type virksomhet som formidler tolken.

Kvalifikasjonsnivåene A–E kommer fra Nasjonalt tolkeregister. Alle disse nivåene regnes som kvalifiserte etter tolkeloven, og det er slik vi bruker begrepet «kvalifisert» her. Tolker som ikke har kvalifikasjoner i språket de tolker i, regnes som ukvalifiserte. Tabell 7 gir en nærmere beskrivelse av de ulike kategoriene.

Tabell 7 Beskrivelse av kvalifikasjonsnivåene. Kilde: Nasjonalt tolkeregister

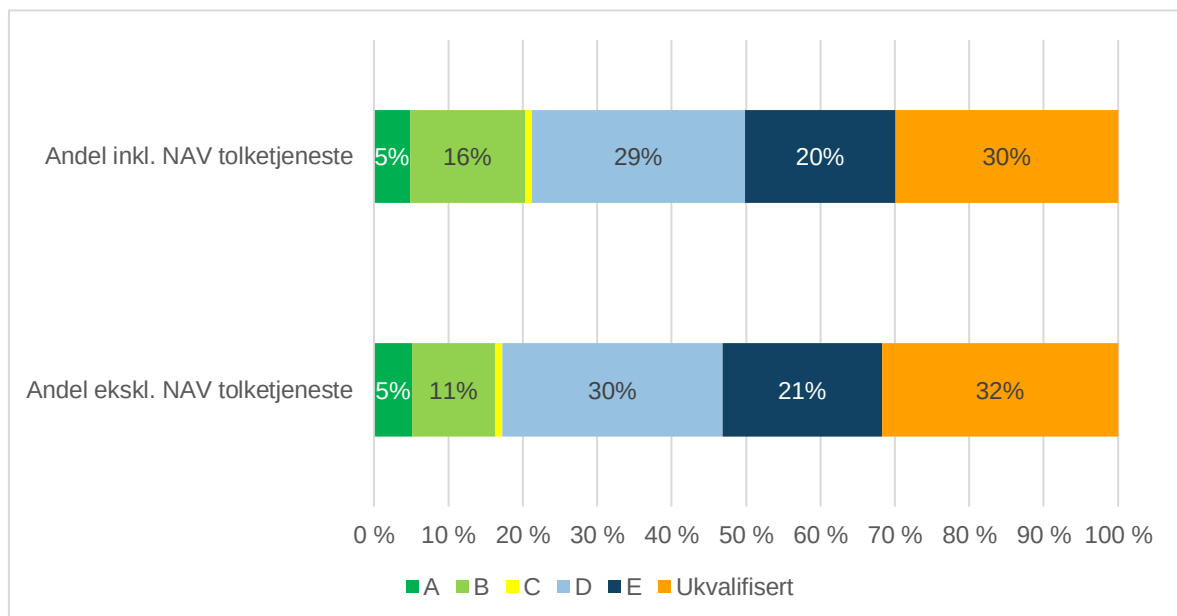
- A: Statsautoriserte tolker med bachelorgrad i tolking
- B: Tolker med bachelorgrad i tolking, eller statsautorisasjon og grunnemne
- C: Statsautoriserte tolker
- D: Tolker med grunnemne i tolking (for talespråktolker), eller tolkeutdanning fullført før bachelor i tegnspråk ble innført (tegnspråktolker)
- E: Tospråklig kvalifikasjon og innføringskurs i tolkens ansvarsområde.

¹⁶ Lovdata.no: Lov om offentlige organers bruk av tolk mv. (tolkeloven) kap. 2

4.2 Resultat

Figur 1 viser vår beregning av tolkeoppdrag fordelt på tolkenes kvalifikasjonsnivå. Den viser to versjoner, med og uten oppdragene fra NAVs tolketjeneste (tolking til døve, hørselshemmede og personer med kombinert syns -og hørselshemming). Tolkemonitor LOV har fram til i år holdt disse oppdragene utenfor, siden tolkenes kvalifikasjonsordninger ikke har vært direkte sammenlignbare. I og med at de fleste tolkene det gjelder nå har blitt oppført i Nasjonalt tolkeregister har vi vurdert det som riktig å inkludere dem i målingen fra og med rapporteringsåret 2024, altså denne rapporten. Siden tilnærmet alle tegnspråktolker har formelle kvalifikasjoner gir dette en tydelig dreining mot et høyere målt kvalifikasjonsnivå.

Figuren viser at 21 prosent av oppdragene i 2024 er utført av tolker på de tre høyeste kvalifikasjonsnivåene (tolker med nivå A–C), mot 17 prosent dersom NAV tolketjeneste skulle vært holdt utenfor. Ca. 30 prosent ble utført av tolker med tolkeutdanning (nivå D) og ca. 20 prosent av tolker med tospråklig kvalifikasjon og innføringskurs i tolkens ansvarsområde (nivå E), for begge målemetoder. De resterende 30 prosent av oppdragene ble dekket av personer uten tolkefaglige kvalifikasjoner (eller 32 prosent hvis ikke NAVs tolketjeneste skulle vært inkludert).

Figur 1 Overordnet fordeling av oppdrag fordelt på tolkens kvalifikasjonsnivå, med og uten oppdrag formidlet av NAVs tolketjeneste.

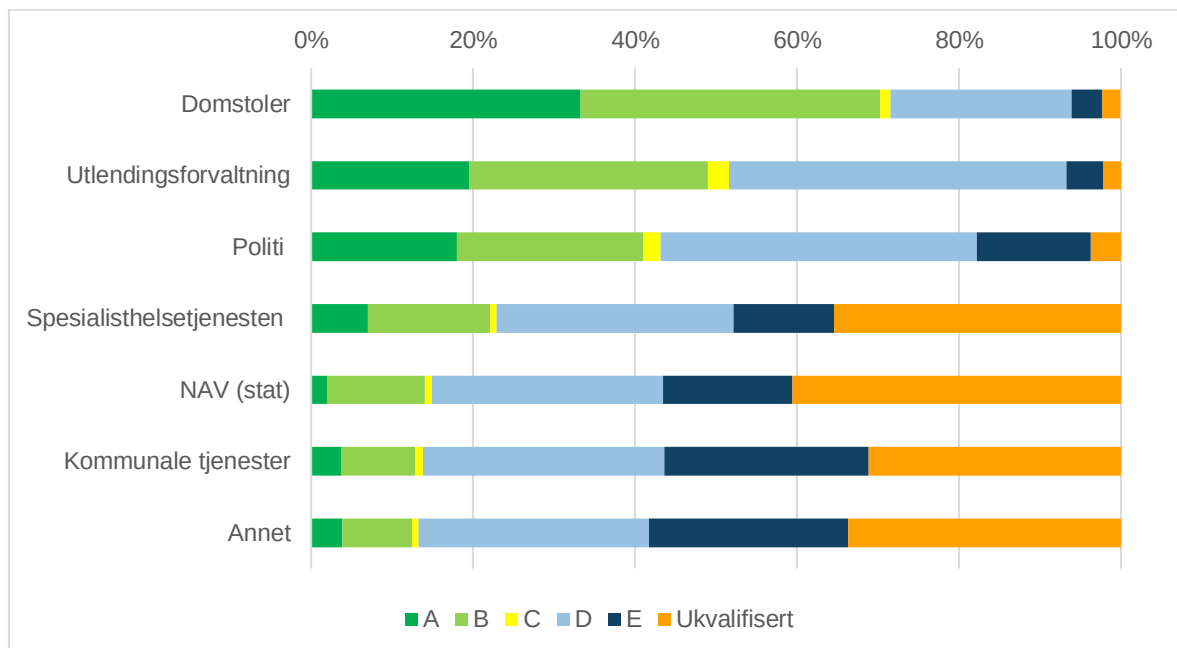
4.2.1 Sektorfordeling 2024

Som del av indikatoren ser vi også på variasjon mellom ulike deler av offentlig sektor knyttet til bruken av kvalifiserte tolker. Sektorene er av ulik størrelse når det gjelder tolkeaktivitet. Sektorinndelingen tar utgangspunkt i relativt overordnede tall – og til dels også estimater – og gir derfor ikke et detaljert bilde av tolkeaktiviteten i den respektive sektoren. Tabell 8 viser hvordan hver sektor er avgrenset.

Tabell 8 Forklaring på hva som inngår i hver sektor

Sektor	Kildegrunnlag og avgrensning
Kommunal sektor	Oppdrag bestilt gjennom kommunal tolketjeneste og/eller kostnadsført i kommunale regnskaper (hvis privat tolkeformidler). Inkluderer alle kommunale sektorer (helse, skole, kommunal Nav og så videre).
Spesialisthelsetjenesten	Dekker helseforetak, sentral helseforvaltning og avtalespesialister. Oppdrag gjennomført av tolkesentralen OUS / Lovisenberg / Finnmarkssykehuset, eller via Sykehusinnkjøp-avtaler.
Nav (stat)	Oppdrag via Navs rammeavtale, for statlig del av Nav. ¹⁷
Politi	Oppdrag via egen formidling i Oslo politidistrikt, PU og PST, og politiets felles innkjøpsavtale.
Domstol	Oppdrag via domstolens felles system for tolkebestilling. Inkluderer ikke oppdrag til privatpersoner/firmaer i forbindelse med rettsaker.
Utlendingsforvaltningen	Oppdrag for Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda.
Annet	Alle oppdrag som ikke er inkludert i ovennevnte kategorier. Inkluderer blant annet private aktører som yter offentlige tjenester (fastleger, tannleger, skoler, barnehager, asylmottak og tiltaksleverandører og så videre).

Vår beregning av andel tolkeoppdrag fordelt på tolkenes kvalifikasjonskategori og sektor er vist i Figur 2.

Figur 2 Tolkeoppdrag fordelt på tolkens kvalifikasjonsnivå og sektor.

Domstolene tildeler – som før – stort sett tolkeoppdragene til tolker med dokumenterte kvalifikasjoner, ofte på de høyeste nivåene.

¹⁷ NAVs tolketjeneste for døve, hørselshemmede og personer med kombinert syns -og hørselshemming er ikke inkludert her, siden denne betjener hele offentlig sektor, ikke bare NAV.

Utlendingsforvaltningen har sin egen løsning for å formidle tolker, og dekker også for det meste sitt tolkebehov med høyt kvalifiserte tolker.

Politiet har flere ulike løsninger: Noen enheter (som PST, Oslo politidistrikt og PU) har egenregi-løsninger for å dekke virksomhetenes tolkebehov, mens andre benytter private formidlingsbyråer via en felles rammeavtale inngått av Politiets fellestjenester. Politiet ser ut til å ha lyktes relativt godt med å få dekket sitt tolkebehov med kvalifiserte tolker, både gjennom egenregi-løsningene og rammeavtalen.

Spesialisthelsetjenesten bruker både egne tolketjenester (som Tolkesentralen ved OUS, Lovisenberg og Finnmarksykehuset) og kjøper tjenester gjennom Sykehusinnkjøp HF. Totalt sett er rundt 65 % av oppdragene i spesialisthelsetjenesten tildelt til kvalifiserte tolker.

NAV (statlig del) kjøper tolketjenester fra private tolkebyråer. Der er ca. 40 % av oppdragene tildelt til ukvalifiserte personer, mens ca. 15 % av tolkeoppdragene er utført av tolker i de høyeste kategoriene (A–C). NAV tolketjeneste for tolking til døve, hørselshemmede og personer med kombinert syns -og hørselshemming er ikke inkludert her.

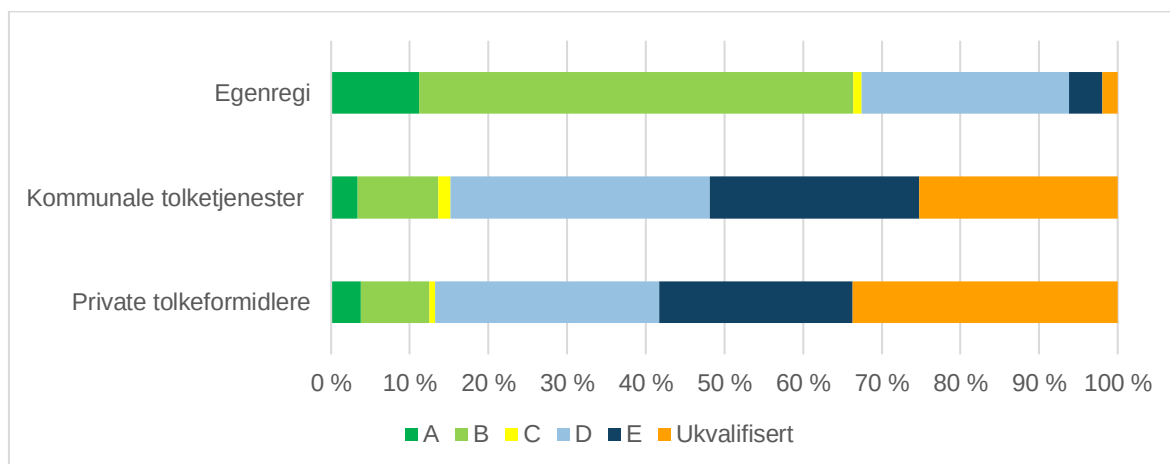
Noen kommuner har egne kommunale eller interkommunale tolketjenester, men de fleste benytter private formidlingsbyråer til å dekke sine tolkebehov. Vi anslår at rundt 69 % av tolkeoppdragene i kommunene utføres av kvalifiserte tolker. Dette tallet er noe usikkert, men trekkes opp av at de kommunale tjenestene i større grad tildeler tolkeoppdrag til kvalifiserte tolker enn de private tolkebyråene. Utviklingen er positiv, og forskjellen er mindre enn tidligere år.

I kategorien «annet» finner vi en rekke ulike private aktører som utfører oppdrag for det offentlige, som fastleger, tannleger, og private helseaktører, asylmottak, skoler og barnehager. Her inngår også interkommunale selskaper og andre offentlige virksomheter. Det er mange slike aktører, men de fleste enkeltvirksomhetene har relativt få oppdrag. Vi har lite informasjon om hvor stor denne gruppen er, og hvordan oppdragene fordeler seg. Tallene bygger på rapporter fra private tolkeformidlere.

4.2.2 Fordeling på organisatoriske løsninger 2024

Figur 3 viser hvordan tolkenes kvalifikasjonsnivå fordeler seg mellom de tre typene organisatoriske løsninger for å levere tolketjenester:

1. Offentlige aktører med tolking i egenregi (inkl. NAV tolketjeneste)
2. Kommunale tolketjenester
3. Private tolkeformidlere

Figur 3 Andel tolkeoppdrag fordelt på tolkens kvalifikasjonsnivå, per type virksomhet.

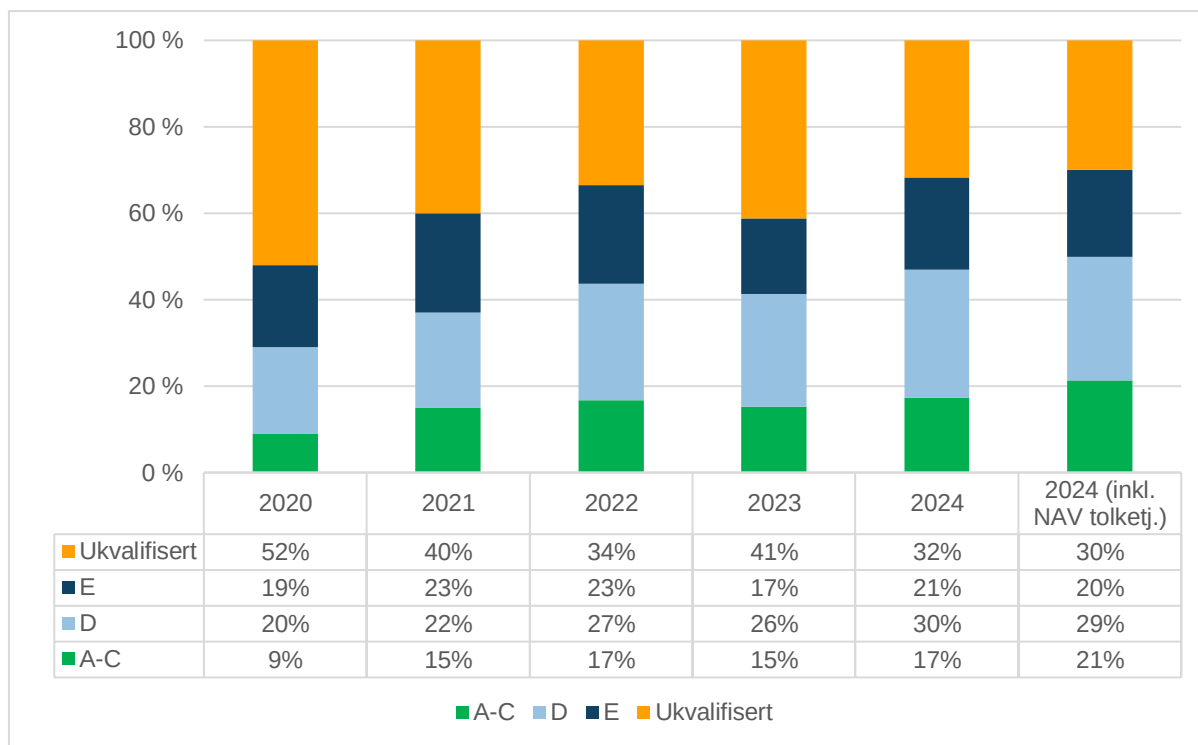
Tallene vi har fått inn fra kommunale tolketjenester og offentlige aktører med egne tolkeløsninger, er nesten fullstendige. Når det gjelder kvalifikasjonsnivå fra private tolkeformidlere, bygger tallene på et mindre datagrunnlag og er derfor mer usikre.

Som tidligere viser det seg at offentlige aktører med egenregiløsninger i større grad tildeler tolkeoppdragene til kvalifiserte tolker enn kommunale og private formidlere. Historisk har de kommunale tolkeformidlerne hatt en vesentlig høyere andel kvalifiserte tolker enn de private formidlingsbyråer, men denne forskjellen har nå minket.

4.2.3 Resultatet sammenliknet med tidligere år

Trenden viser at andelen tolkeoppdrag som gjennomføres ved hjelp av kvalifiserte tolker har økt de siste årene. Andelen oppdrag med kvalifiserte tolker totalt sett har økt fra 48 prosent til 68 prosent fra 2020 til 2024. Det ser også ut til at andelen i de øvre kvalifikasjonsnivåene har økt. Når tallene fra NAVs tolketjeneste inkluderes, er andelen oppdrag med kvalifiserte tolker 70 prosent.

Det ble observert nedgang i andelen kvalifiserte tolker i 2023, som trolig kan forklares ut fra et svært stort antall tolkeoppdrag totalt sett.¹⁸ 2024 ser imidlertid ut til å ligne mer på 2022 og foregående år. I 2022 ble 17 prosent av oppdragene gjennomført av tolker på nivå A–C, som var akkurat det samme som i 2024, ifølge våre estimater.

Figur 4 Utvikling i andelen oppdrag med kvalifiserte tolker 2020–2024.

¹⁸ Som det ble drøftet i fjorårets rapport, var en av hypotesene at de noe avvikende tallene for 2023 skyldes feilrapportering fra én stor aktør. I og med at 2024 ser ut til å ligne relativt mye på 2022, er dette kanskje den mest sannsynlige hypotesen.

5 Etterlevelse av § 9 retningslinjer for bestilling og bruk av tolk

5.1 Bakgrunn

I tolkeloven § 9 står det:

Offentlige organer som jevnlig bruker tolk, skal ha retningslinjer for bestilling og bruk av tolk etter §§ 6 til 8.

Retningslinjene skal tilpasses organets størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold.

Departementet kan gi forskrift om retningslinjenes innhold.¹⁹

Tolkeforskriften § 2 presiserer ytterligere hvordan retningslinjene skal være:

Retningslinjer for bestilling og bruk av tolk skal minst inneholde rutiner for bestilling av tolk, en angivelse av situasjoner der det foreligger plikt til å bruke tolk etter tolkeloven § 6 første ledd og veiledning i bruk av tolk og fjerntolkning.

Retningslinjene bør også inneholde en angivelse av situasjoner der det er behov for tolk etter tolkeloven § 6 andre ledd.²⁰

For å måle i hvilken grad offentlige virksomheters retningslinjer oppfyller kravene, har vi samlet inn og vurdert retningslinjer etter følgende kontrollspørsmål:

- Inneholder retningslinjene en beskrivelse av fremgangsmåten for å bestille tolk som omtaler hvor man henvender seg?

Svaret er «ja» på dette spørsmålet hvis retningslinjen beskriver hvem man skal kontakte for å bestille tolk, og samtidig viser til et telefonnummer, en nettside for bestilling, en e-postadresse eller på annen måte beskriver hvor man skal henvende seg.

- Inneholder retningslinjene en angivelse av situasjoner der det foreligger plikt til å bruke tolk, med henvisning til virksomheten eller sektoren?

Svaret er «ja» på dette spørsmålet hvis retningslinjen viser til situasjoner som kan oppstå i den aktuelle virksomheten / offentlige organet, hvor det kan være nødvendig å bruke tolk. Beskrivelser og forklaringer må antas å gi ekstra beslutningsstøtte for ansatte som bruker retningslinjen, utover det som står i lov og forskrift.

- Inneholder retningslinjene veiledning i hvordan oppdragsgiver kan legge til rette for at tolken ivaretar god tolkeskikk?

Tolkeforskriften sier blant annet at retningslinjene skal inneholde veiledning i bruk av tolk. Tilfredsstillende bruk av tolk innebærer å legge til rette for at tolken kan utøve god tolkeskikk. God tolkeskikk er beskrevet i tolkeforskriften §§ 3–8 og handler blant annet om at tolken skal ha tilfredsstillende tolkefaglig kompetanse, oversette nøyaktig det som sies, opptre upartisk og at faglige og praktiske forhold skal ligge til rette for at tolkingen skal gjennomføres på en forsvarlig måte. Oppdragsgiver kan bidra til et tilfredsstillende tolkeoppdrag ved å kjenne til, legge til rette for, og følge opp tolken på disse punktene. Derfor sjekker vi om retningslinjene inneholder veiledning i

¹⁹ Lovdata.no: Lov om offentlige organers bruk av tolk mv. (tolkeloven) kap. 2

²⁰ Lovdata.no: Forskrift til tolkeloven (tolkeforskriften) kap. 2

hvordan legge til rette for et oppdrag i tråd med god tolkeskikk.²¹ Hvis retningslinjen viser til ett eller flere elementer av god tolkeskikk, og forklarer hvordan tolkebruker²² kan bidra til at tolkede samtaler og møter i virksomheten gjennomføres på en måte hvor tolken ivaretar god tolkeskikk før, under og/eller etter tolkeoppdraget, er svaret «ja».

► Inneholder retningslinjene veiledning i hvordan fjerntolking skal gjennomføres?

Svaret er «ja» på dette spørsmålet hvis retningslinjen viser til hvordan fjerntolking kan gjennomføres tilfredsstillende, med henvisning til for eksempel hva som er akseptable tekniske løsninger, opplæring av ansatte eller ivaretagelse av personvernet i en fjerntolkesituasjon.

En beskrivelse av skåringskjemaet og eksempler på vurdering av retningslinjer ligger i vedlegget til en tidligere rapport: *Tolkemonitor LOV for rapporteringsåret 2021*.²³

5.2 Resultat

Vi presenterer først resultatene fordelt på ulike typer offentlige organer, og til sist et samlet resultat.

Etter at hver retningslinje er vurdert på bakgrunn av spørsmålene som er beskrevet over, gis retningslinjen en skår. For å få full skår (2) må retningslinjen få «ja» på alle de fire spørsmålene nevnt i avsnittet over. Et «nei» på minst ett av spørsmålene er nok til at skåren blir 1. Et «nei» på samtlige spørsmål, eller opplysninger om at virksomheten ikke har retningslinjer, gjør at skåren blir 0.

5.2.1 Resultater fra kommunene og fylkeskommunene

Tabell 9 Andel kommunale og fylkeskommunale retningslinjer som ikke, delvis eller helt etterlever kravene, 2022–2024.

Har kommunen retningslinjer som helt eller delvis etterlever kravene?	2024	2023	2022
Nei (skår 0)	40 %	31 %	32 %
Ja, delvis (skår 1)	51 %	62 %	58 %
Ja, helt (skår 2)	9 %	6 %	11 %
Antall vurderte retningslinjer	35	35	66

Tabell 9 viser at 40 prosent av de tilfeldig valgte kommunene i 2024 ikke hadde retningslinjer for bestilling og bruk av tolk. Videre hadde 51 prosent av kommunene retningslinjer som delvis etterlevde kravene, og 9 prosent av kommunene hadde retningslinjer som helt etterlevde kravene.

Retningslinjer som delvis etterlevde kravene i 2024, utgjorde 18 av 35 vurderte retningslinjer. Blant de 18 som delvis etterlevde kravene, var den vanligste mangelen at de ikke inneholdt veiledning i hvordan fjerntolking skal gjennomføres. Det gjaldt 12 av de 18 retningslinjene. 11 av de 18 retningslinjene manglet en angivelse av situasjoner der det foreligger plikt til å bruke tolk, og

²¹ Agenda Kaupang har kommet frem til denne forståelsen i samråd med IMDi.

²² Med tolkebruker menes her den ansatte/fagpersonen i det offentlige organet som trenger hjelp av en tolk for å kommunisere forsvarlig med en minoritetsspråklig.

²³ Rapport: Agenda Kaupang (2022) Tolkemonitor LOV for rapporteringsåret 2021 (pdf)

10 manglet veiledning i tilrettelegging for god tolkeskikk. Rangeringen av disse manglene tilsvarer funnene i tidligere års rapporter.

Blant retningslinjene som delvis var i henhold til krav i 2024, var det tre som ikke inneholdt en beskrivelse av fremgangsmåten for bestilling.

Det vi ser i 2024 likner på funnene fra tidligere år. Det er ingen signifikant forbedring i kommuner og fylkeskommuners etterlevelse av tolkelovens bestemmelser om retningslinjer, i tiden etter at tolkeloven ble innført. Mange kommuner og fylkeskommuner har ennå ikke fått på plass retningslinjer for tolking, og de som har retningslinjer, har i liten grad retningslinjer som oppfyller samtlige forskriftskrav til innhold i disse.

5.2.2 Resultater fra helseforetakene

Også i år har vi vurdert alle de tilsendte retningslinjene fra helseforetakene. Resultatet er oppsummert i Tabell 10.

Tabell 10 Andel retningslinjer fra helseforetak som ikke, delvis eller helt etterlever kravene, 2022–2024.

Har helseforetaket retningslinjer som helt eller delvis etterlever kravene?	2024	2023	2022
Nei (skår 0)	0 %	0 %	0 %
Ja, delvis (skår 1)	70 %	62 %	71 %
Ja, helt (skår 2)	30 %	38 %	29 %
Antall vurderte retningslinjer	10	13	17

Som det fremkommer av Tabell 10, var det ingen av helseforetakene som svarte som ikke hadde retningslinjer, eller som ikke oppfylte noen av kravene til retningslinjer. Sju foretak, det vil si 70 prosent, oppnådde delvis kravene. Tre helseforetak, det vil si 30 prosent av de spurte, hadde retningslinjer som oppfylte alle kravene. Disse tallene likner funnene fra tidligere år.

Blant retningslinjene som bare delvis oppfylte kravene, hadde alle en beskrivelse av hvordan man gikk frem for å bestille tolk. Kun tre av de sju retningslinjene angav situasjoner hvor det foreligger plikt til å bruke tolk. Tre av sju beskrev hvordan oppdragsgiver kan tilrettelegge for at tolken ivaretar god tolkeskikk. To av sju retningslinjer ga veiledning i hvordan fjerntolking skulle gjennomføres. Fra rapporten Tolkemonitor SPRÅK, som omhandler første halvår av 2024, vet vi at telefontolking var den aller mest utbredte tolkeformen i offentlig sektor, og at 76 prosent av tolkeoppdragene ble gjennomført over telefon. 22 prosent av oppdragene var fremmøtetolkning, og 2 prosent av oppdragene ble gjennomført som skjermtolkingsoppdrag.²⁴ Med tanke på hvor utbredt fjerntolking er, er det ikke tilfredsstillende at ikke alle retningslinjene hadde en beskrivelse av hvordan fjerntolking skulle gjennomføres. Også i 2022 og 2023 var det tilsvarende mange retningslinjer som manglet en beskrivelse av fremgangsmåte for fjerntolking.

Helseforetakene er den sektoren i vår undersøkelse som i størst grad har retningslinjer, og som også i størst grad har retningslinjer som oppfyller tolkelovens krav. Dette er også i tråd med tidligere års funn. Ifølge SSB var det 2,1 millioner personer som hadde minst en behandling ved et

²⁴ [Oslo Economics \(2024\) Tolkemonitor SPRÅK: Offentlige organers behov for tolketjenester første halvår 2024 \(pdf\)](#)

sykehus i 2024²⁵. Basert på dette mener vi det er grunn til å tro at helseforetakene har et omfattende tolkebehov. Derfor er det også spesielt viktig at retningslinjene er gode.

5.2.3 Resultater fra andre statlige virksomheter

Alle retningslinjene som ble sendt inn fra andre statlige virksomheter, ble vurdert. Retningslinjene kom blant annet fra statlige virksomheter innen arbeid og inkludering, justis og helse. En oppsummering av resultatet er å finne i Tabell 11.

Tabell 11 Andel retningslinjer fra andre statlige virksomheter som ikke, delvis eller helt etterlever kravene, 2022–2024.

Har virksomheten retningslinjer som helt eller delvis etterlever kravene?	2024	2023	2022
Nei (skår 0)	40 %	59 %	61 %
Ja, delvis (skår 1)	40 %	31 %	24 %
Ja, helt (skår 2)	20%	10 %	15 %
Antall vurderte retningslinjer	15	29	33

I Tabell 11 fremkommer det at 40 prosent fikk skåren 0 på sine retningslinjer, enten fordi de opplyste at de ikke hadde retningslinjer, eller fordi tilsendt dokumentasjon ikke var i henhold til noen av kravene. Det var også 40 prosent fikk skåren 1, og 20 prosent fikk skåren 2.

Blant de seks retningslinjene som bare delvis var i henhold til krav, var det tre som manglet en angivelse av situasjoner med plikt til å bruke tolk, og en som manglet en beskrivelse av hvordan man går frem for å bestille tolk. Fem av de seks retningslinjene manglet veiledning i hvordan oppdragsgiver kan legge til rette for at tolken ivaretar god tolkeskikk, og tre manglet veiledninger i hvordan fjerntolking skal gjennomføres. I tolkelovens tredje virkeår er det derfor fremdeles flere statlige virksomheter som ikke i tilstrekkelig grad etterlever tolkeloven § 9.

5.2.4 Oppsummert resultat

I Tabell 12 listes de oppsummerte resultatene for samtlige offentlige organer hvor vi har kartlagt retningslinjene. Det inkluderer undersøkte kommuner og fylkeskommuner, helseforetak og andre statlige virksomheter.

Tabell 12 Andel retningslinjer som ikke, delvis eller helt etterlever kravene, 2022–2024.

Har offentlige organer retningslinjer som helt eller delvis etterlever kravene?	2024	2023	2022
Nei (skår 0)	33%	36 %	35 %
Ja, delvis (skår 1)	52 %	51 %	50 %
Ja, helt (skår 2)	15 %	13 %	15 %
Antall vurderte retningslinjer	60	77	116

Helhetsbildet i Tabell 12 er i tråd med gjennomgangen ovenfor av de ulike typer offentlige organer: Det er en relativt stor andel (33 prosent) som ikke har retningslinjer for tolkebruk. 52 prosent har

²⁵ [SSB.no Statistikk om pasienter på sykehus](#)

retningslinjer som bare delvis er i tråd med kravene i tolkeforskriften, og et relativt lite mindretall (15 prosent) har retningslinjer som er helt i tråd med kravene.

Tallene er meget like de to foregående årene. Da vi etterspurte retningslinjer fra 2022, som var tolkelovens første virkeår, var det flere offentlige organer som fortalte at de jobbet med å forbedre sine retningslinjer. Det fremkommer ikke fra våre tall at retningslinjene har blitt mer i henhold til lovens krav de siste to årene. Hvis det blir gjennomført flere tilsyn med etterlevelse av tolkeloven i årene som kommer, vil trolig også incentivet til å utvikle retningslinjer i henhold til loven øke.

5.3 Resultatet sammenliknet med tidligere år

Denne indikatoren ble også omtalt i Tolkemonitor LOV for 2021, 2022 og 2023. Som vist i dette kapittelet har det heller ikke vært en tydelig forbedring i etterlevelsen av § 9 siden tolkeloven trådte i kraft i 2022.

6 Etterlevelse av § 12 om tilsyn

6.1 Bakgrunn

I tolkeloven § 12 står det:

Statlige og kommunale myndigheter som fører tilsyn med offentlige organer, skal også føre tilsyn med at organene oppfyller pliktene etter §§ 4 og 6 til 9.

Tilsynsmyndigheten kan kreve at et offentlig organ som den fører tilsyn med, uten hinder av taushetsplikt gir de opplysningene som er nødvendige for å gjennomføre tilsyn etter første ledd. Når bestemmelser i annen lovgiving begrenser tilsynsmyndighetens rett til innsyn i bestemte opplysninger, gjelder likevel disse begrensningene tilsvarende.²⁶

6.2 Resultat

Indikatorene til tolkeloven § 12 om tilsyn er *Antall statlige tilsyn med tolkeloven* og *Antall kommunale forvaltningsrevisjoner med tolkeloven*. Tabell 13 og Tabell 14 gjengir resultatene for 2024 og årene før.

Tabell 13 Statlige tilsyn om etterlevelse av tolkeloven, 2022–2024.

	2024	2023	2022
Antall statlige tilsyn med tolkeloven	0	≥ 2	0

Tabell 14 Kommunale forvaltningsrevisjoner om etterlevelse av tolkeloven, 2022–2024.

	2024	2023	2022
Antall kommunale forvaltningsrevisjoner med tolkeloven	0	0	0

6.2.1 Kommentarer til resultatene

Stat

Grunnlaget for opptellingen av gjennomførte statlige tilsyn er arbeidet til Riksrevisjonen og andre tilsynsmyndigheter som kan tenkes å gjøre undersøkelser i offentlige tjenester der tolking er aktuelt. Vi har kommet frem til antallet statlige tilsyn ved å gå gjennom Riksrevisjonens rapporter fra 2024, og ved å gjøre søk i Tilsynskalenderen.²⁷ Tilsynskalenderen er en oversikt over planlagte, samordnede og gjennomførte tilsyn som statsforvalterne, diverse andre statlige tilsynsmyndigheter og revisjonssenheter for kommunal revisjon skal utføre eller har utført.

Ifølge Tilsynskalenderen ble det ikke gjennomført noen tilsyn med hjemmel i tolkeloven i 2024. Vi har også lastet ned samtlige rapporter fra statsforvalternes tilsyn gjennomført i 2024, totalt 423 dokumenter, og søkt gjennom disse. Søkstrenger som «tolkelov*» og «ansvar for bruk av tolk» ga ingen treff, noe som viser at ingen av dokumentene refererte til tolkeloven. Vi har også søkt gjennom samtlige rapporter fra Riksrevisjonen i 2024 med de samme søkestrengene, uten å få treff.

²⁶ Lovdata.no: Lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven) kap. 2

²⁷ <https://tilsynskalender.statsforvalteren.no/>

Selv om ingen av de statlige tilsynene refererte til tolkeloven og uttrykkelig undersøkte etterlevelse med §§ 4 eller 6 til 9, var det eksempler på tilsyn der statsforvalterne undersøkte bruk av tolk. Vi fant ti eksempler på tilsyn som omtalte hvorvidt tolk ble brukt ved behov, og ett eksempel på tilsyn som belyste rutiner for bruk av tolk. Vi bruker disse tilsynene som grunnlag for indikatoren på § 6 om ansvar for å bruke tolk, jf. delkapittel 3.2.

Kommune

Grunnlaget for opptellingen av kommunale forvaltningsrevisjoner er søk i registeret til Norges kommunerevisorforbund (NKRF) over forvaltningsrevisjoner, selskapskontroller og eierskapskontroller, med søkemotoren forvaltningsrevisjon.no.²⁸ Vi har brukt søkestrengene «tolkeloven» og «bruk av tolk». Det var to forvaltningsrevisjoner som belyste temaet tolking – én som belyste hvorvidt tolk ble brukt ved behov, og én som omtalte kommunens tilgang til tolketjenester og rutiner for bruk av tolk, men ingen av disse forvaltningsrevisjonene henviste til tolkeloven. Derfor regnes de ikke som forvaltningsrevisjoner med tolkeloven, slik indikatoren forutsetter. Vi bruker allikevel disse undersøkelsene som grunnlag for indikatoren på § 6 om ansvar for å bruke tolk, jf. delkapittel 3.2.

Vår vurdering

Ved at tolkeloven har vært i kraft siden 1. januar 2022, har den i skrivende stund (april 2025) virket i mer enn tre år. At det i 2024 ikke var rapporter fra Riksrevisjonen som undersøkte etterlevelse av tolkeloven, er ikke overraskende, gitt at planleggings- og gjennomføringsperiodene til Riksrevisjonen er lengre enn hos andre tilsynsmyndigheter, og at valget av revisjonstemaer følger strenge prinsipper for prioritering. At statsforvalterne og revisjonsenhetene som utfører forvaltningsrevisjon ikke har gjennomført tilsyn med hjemmel i tolkeloven, kan være et resultat av risiko- og vesentlighetsvurderinger og prioriteringer mellom tilsynstemaer. Tolkemonitor 2024 viser allikevel at temaet tolking var belyst i enkelte tilsyn, og at flere har undersøkt hvorvidt tolk ble brukt ved behov. Selv om statsforvalterne og revisjonsenhetene utfører tilsyn som ikke først og fremst er hjemlet i tolkeloven, ville det være en fordel om de refererte til tolkelovens bestemmelser når de allikevel belyser bruk av tolk. Slik henvisning er egnet til å trekke tilsynsobjektens oppmerksomhet til tolkeloven og kravene som følger av den.

²⁸ <https://www.forvaltningsrevisjon.no/sok/>

7 Anbefalinger til videre arbeid

I dette avsnittet følger noen kommentarer og anbefalinger til IMDi, som følger av Agenda Kaupangs arbeid med Tolkemonitor LOV 2024.

7.1 Veiledning av offentlige organer som ikke har retningslinjer i henhold til § 9

På samme måte som i fjor, viser våre undersøkelser ingen signifikante forbedringer i etterlevelsen av § 9 om retningslinjer for bestilling og bruk av tolk, til tross for at flere offentlige organer fortalte oss at de jobbet med å forbedre retningslinjene sine allerede i 2022. Vi anbefaler derfor at IMDi forsterker sin veiledningsinnsats mot offentlige organer som har mye bruk av tolk, slik at de får utarbeidet retningslinjer som er utformet i tråd med tolkelovens krav. Det er særlig behov for oppmerksomhet på hvordan retningslinjene kan gi tilfredsstillende veiledning i fjerntolking, da vi vet at de fleste tolkeoppdrag i offentlig sektor utføres på denne måten, og at det er mange av de vurderte retningslinjene som ikke oppfyller dette kravet.

For å sette fart på virksomhetenes arbeid med å utvikle tilfredsstillende retningslinjer, vi vil anbefale at IMDi henvender seg til andre relevante departementet og direktoratet for å gi informasjon og oppfordre til at de følger opp virksomhetene på egne departementsområder.

7.2 Øke oppmerksomheten hos tilsynsorganer knyttet til tolkeloven

Funnene knyttet til tilsyn på tolkeområdet er at det i 2024 ikke ble gjennomført tilsyn som refererte til tolkeloven. Allikevel ble tolking viet oppmerksomhet i noen statlige tilsyn og kommunale forvaltningsrevisjoner. Temaet ble belyst selv om loven ikke ble nevnt. Det ville vært en fordel om det ble gjort konkrete henvisninger til tolkeloven, og at tilsynene i større grad belyste hvordan de spesifikke lovkravene ble ivaretatt. Det burde derfor vurderes fortsatt veiledningsinnsats overfor tilsynsorganer for å adressere dette.

7.3 Forsterking av veiledningsinnsats knyttet til organisering og kjøp av tolketjenester

Selv om trenden er at bruken av kvalifisert tolk øker, er det fortsatt et stort antall oppdrag som utføres med ukvalifiserte tolker. Mange offentlige virksomheter har trolig et lite bevisst forhold til bruk av kvalifisert tolk. IMDi bør derfor forsterke veiledningsinnsatsen knyttet til valg av organisatoriske løsninger hos offentlige virksomheter, for å bidra til at flere av disse kan lykkes med å dekke sitt tolkebehov med tolker som innehar de kvalifikasjonene tolkeloven krever. Videre bør det ved kjøp av private tolketjenester legges opp til avtaler som belønner bruk av kvalifiserte tolker.

7.4 Tilstrekkelig studieplasser ved tolkeutdanningene

En stor andel av de kvalifiserte tolkene har kvalifikasjoner på laveste nivå (kategori E). For å heve kvaliteten på tolkingen bør det legges opp til at disse tolkene har tilgang til studieplass for å heve egne kvalifikasjoner. Vi viser her til en nylig publisert evaluering av kvalifiseringstilbudet for tolker, gjennomført av Verian og Proba samfunnsanalyse.²⁹ Rapporten peker blant annet på at tilgangen

²⁹ Verian og Proba samfunnsanalyse. 2025. Evaluering av kvalifiseringstilbudet for tolkeprofesjonen i Norge i dag. Delrapport 2. Rapport nr. 2025-5. Utarbeidet for IMDi.

til tolkeutdanning ikke dekker behovet i alle språk, og at det utdannes for få tolker i flere av de mest etterspurte språkene.